

URTX

URTX. REVISTA D'HUMANITATS DE L'URGELL (1989-2011).
NOTÍCIA DE VINT-I-CINC NÚMEROS EDITATS

Jaume Espinagosa Marsà

URTX. REVISTA D'HUMANITATS DE L'URGELL (1989-2011). NOTÍCIA DE VINT-I-CINC NÚMEROS EDITATS

Abstract

El presente artículo describe lo que han significado los veinticinco primeros números de *Urtx. Revista d'Humanitats de l'Urgell* tanto para el Museu Comarcal de l'Urgell i el Arxiu Comarcal de l'Urgell como para los investigadores de estas comarcas de Lleida. A día de hoy se han publicado 440 artículos de 288 autores diferentes.

This article describes what the first twenty-five editions of Urtx. Revista d'Humanitats de l'Urgell has meant for both the Urgell District Museum and the Urgell District Archive and for researchers in these districts of Lleida. 440 articles by 288 different authors have been published to date.

Paraules clau

Investigació humanística, museu, arxiu, Tàrrrega, Urgell, Lleida, Catalunya, segles xx i xxi.

El dijous 20 d'abril de 1989 es va presentar el primer número d'*Urtx. Revista Cultural de l'Urgell* a la Sala de Plens de l'Ajuntament de Tàrraga. Aquell acte significava la culminació amb èxit d'un seguit de reunions per tal de canalitzar les inquietuds sobre l'àmbit de la recerca humanística a Tàrraga, a l'Urgell i també a les comarques veïnes de la plana lleidatana, que tenien un grup de joves historiadors i professors que constataren una greu mancança en la difusió de diferents estudis historiogràfics i culturals en aquestes contrades.

Gràcies a la creació, per part dels primers ajuntaments democràtics i el Departament de Cultura de la Generalitat, d'equipaments culturals bàsics com l'arxiu i el museu comarcals de Tàrraga i a l'aleshores incipient professionalització dels seus responsables, es va poder aglutinar un nucli d'investigadors per impulsar l'edició d'una miscel·lània d'estudis de periodicitat anual. Aquest grup estava format per Josep Maria Bosch Ignés, Jaume Espinagosa Marsà, Gener Gonzalvo Bou, Vicent Loscos Solé i Josep Maria Planes Closa. En aquells temps constitucionals d'*Urtx* teníem el suport incondicional, econòmic i institucional de l'Ajuntament de Tàrraga i, com a principal avalador, el seu regidor de Cultura, Jaume Ramon Solé, que també participava de les inquietuds de foment de la recerca i la divulgació que tenien els membres que formarien el primer Consell de Redacció d'*Urtx*.

Ja en el text de presentació del número inicial de la revista urgellenca es constataren els motius de l'edició d'una publicació d'aquestes característiques i quins eren els seus objectius. Deia així:

Davant el buit existent a la nostra ciutat i comarca d'una publicació d'investigació cultural i interdisciplinària, hem cregut oportú impulsar l'edició de la revista *Urtx*.

El nostre propòsit és que *Urtx* sigui una plataforma on tinguin cabuda tot un seguit de treballs que altrament tindrien moltes dificultats per assolir una publicació i una divulgació.

L'àmbit geogràfic i humà que ens hem marcat és el de la comarca de l'Urgell. Tanmateix, aquesta no és una oferta exclusivista, sinó que resta oberta a aportacions d'un abast més ampli, sempre que aquestes tinguin algun interès dins el nostre marc geogràfic de referència.

Amb el pas dels anys, *Urtx* s'ha convertit en una mena d'«enciclopèdia» o «biblioteca temàtica» de Tàrraga i l'Urgell. Número rere número, s'ha anat bastint un corpus prou ampli d'informacions fruit de les recerques de nombrosos investigadors en el camp de les ciències humanes. Aquestes noves aportacions, diverses en els temes i en el seu abast temporal, són una de les bases des d'on es podran elaborar futures monografies i obres de síntesi sobre Tàrraga i l'Urgell.

Aixoplugant uns articles amb uns continguts sempre interessants, des de la Direcció i el Consell de Redacció d'*Urtx* s'ha procurat que el disseny de la revista fos el més pràctic, entenedor i atractiu possible, amb una presència notable d'il·lustracions, fossin fotografies, dibuixos o bé taules i gràfics. També la imatge en color, present des del primer número, ha anat guanyant protagonisme amb cada nou lliurament.

En aquesta societat nostra, on predominen la comunicació audiovisual i el disseny, els qui encara apreciem els formats clàssics per presentar en societat les nostres edicions no ens podem quedar enrere; l'aposta ha estat clara, premeditada i exigent, des del primer dia, quant a l'actualització del disseny d'*Urtx*.

Un altre dels fonaments que aguanten i defineixen la trajectòria de la revista d'humanitats de l'Urgell és el gran nombre de col·laboradors que hi han participat en els vint-i-cinc números publicats fins al 2011, un total de 288. Pràcticament a cada nou número de l'anuari d'estudis hem incorporat investigadors que no hi havien escrit mai; així, en el número que presentem enguany participen 27 nous col·laboradors. Pensem que aquesta és una característica prou notòria d'*Urtx*, ja que li dona una àmplia projecció, tant en l'àmbit temàtic com en el de donar cabuda a diferents maneres de pensar i de treballar en el camp de les ciències humanes. Per tant, *Urtx* no és l'eina on es publiquen només els treballs d'investigació dels membres del seu Consell de Redacció i d'un grup restringit d'amics i col·laboradors del museu i de l'arxiu comarcals, sinó que resta oberta a tots els investigadors que tinguin alguna cosa a exposar que sigui d'interès per a Tàrrrega, l'Urgell i les comarques veïnes de les terres de Lleida, alhora que compleixi uns requisits de qualitat segons el criteri dels seus responsables.

L'experiència viscuda durant els primers vint-i-cinc números editats d'*Urtx* ens permet constatar la importància que té per a aquestes contrades el fet de poder tirar endavant projectes com el que comentem.

Ja hem esmentat manta vegades que les funcions bàsiques dels museus són la conservació, la documentació i la difusió del seus fons i dels treballs de recerca que aquests fomentin o que tinguin una vinculació directa amb l'àmbit temàtic que tractin o bé amb la seva àrea territorial. Així, per tal d'assolir cada vegada amb més solvència aquest propòsit divulgatiu de la feina de recerca del museu i dels historiadors, arqueòlegs, professors i erudits que hi col·laboren, *Urtx* és una eina prou potent que ha demostrat la seva efectivitat durant aquests primers vint-i-dos anys.

Durant aquest període, *Urtx*, a més de publicar 440 articles elaborats per 288 investigadors, ha ajudat de manera determinant a la projecció del Museu Comarcal de l'Urgell arreu del nostre país. Sens dubte, aquesta

miscel·lània d'estudis humanístics ha estat i és una eina bàsica de cara a potenciar l'autoestima de la gent de Tàrrrega i de l'Urgell, ja que l'allau de noves aportacions a cada lliurament anual no fa més que eixamplar els nostres horitzons de coneixement històric i cultural d'aquestes terres.

El resum que podem veure a continuació és la prova que ho confirma (taula 1).

Tot i la diversitat de temes tractats a *Urtx*, tal com reflecteix la taula anterior, la revista s'aplega sota un comú denominador: el territori i les persones que l'ocupen. Aquesta dualitat pensem que és un tot coherent sobre la història d'aquestes comarques de la plana de Lleida.

Si els museus locals i comarcals són una mena de punt vertebrador del territori, la revista *Urtx* és un eix que aixopluga i vertebrava molts investigadors i que dona sentit i sortida a una part notable de les seves recerques. També ha ajudat a treballar en equip els professionals del museu i l'arxiu comarcals i, sovint, molts dels col·laboradors d'aquestes institucions que vetllen per la salvaguarda del patrimoni històric targari i urgellenc.

En aquest segle XXI, la presència a Internet és imprescindible si hom vol ser present en la societat de la comunicació i de la informació. I és per aquest fet determinant que *Urtx* es troba a Internet mitjançant els sumaris i els articles a text complet. Aquest projecte es va dur a terme mercès a la signatura d'un conveni de col·laboració, el dia 4 de març de 2010, entre l'Institut Ramon Muntaner, les institucions promotores del dipòsit Revistes Catalanes amb Accés Obert (RACO) i l'organisme autònom de l'Ajuntament de Tàrrrega: Museu Comarcal de l'Urgell.

Val a dir que RACO va néixer l'any 2005, quan el llavors Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, la Biblioteca de Catalunya, el Centre de Supercomputació de Catalunya i el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya signaren un conveni de col·laboració per desenvolupar un dipòsit des del qual es difonguessin de manera oberta i gratuïta les revistes científiques, culturals i erudites catalanes per permetre'n la comunicació i posada a disposició a través d'Internet, tot facilitant-ne la consulta i assegurant-ne la preservació dels continguts, alhora que respectant la naturalesa i els criteris propis de cada publicació i en benefici de l'interès general. Tota aquesta

Taula 1*Urtx. Revista d'Humanitats de l'Urgell. 25 números editats (1989-2011)*

Publicats	440 articles
Hi han col·laborat	288 autors
Xifres de l'índex temàtic	
Antropologia i etnologia	37 articles
Arqueologia, prehistòria i història antiga	53 articles
Arquitectura, urbanisme i medi ambient	54 articles
Art i història de l'art	79 articles
Arxivística	21 articles
Assajos	10 articles
Astronomia	2 articles
Biografies	53 articles
Demografia	9 articles
Economia	19 articles
Geografia	5 articles
Geologia	3 articles
Història	132 articles
Llengua i literatura	31 articles
Museologia	26 articles
Musicologia	5 articles
Paleontologia	2 articles
Xifres de l'índex topogràfic	
Catalunya (diferents indrets)	35 articles
Comarques de Lleida	99 articles
Comarca de l'Urgell	178 articles
Tàrrrega	129 articles

argumentació queda exposada en el primer apartat del conveni signat que s'ha esmentat anteriorment.

Des de la Direcció d'*Urtx*, pensem que els més de vint anys d'existència d'aquesta proposta cultural i editorial són un bon exemple de com, des d'unes institucions que treballen per la conservació i la divulgació del patrimoni històric que els és propi, es pot fomentar el treball d'investigació rigorós i de qualitat, es poden crear equips de recerca i, per damunt de tot, donar a conèixer i editar les investigacions realitzades. Iniciatives com la que estem comentant donen un valor afegit i una qualitat de vida més reeixida a la societat que sap crear-los i alhora aprofitar-los i gaudir-los. Sense falses modèsties, podem considerar *Urtx* (i, per extensió, tota la producció editorial d'aquestes terres) com una part significativa de la dimensió intel·lectual i espiritual de la societat que l'acull. També constatem que la creació intel·lectual, la seva divulgació i l'ús social són

productes de primera necessitat si hom aspira a una plenitud vital.

L'actual equip responsable de l'edició d'*Urtx*, format per Jaume Espinagosa Marsà i Oriol Saula Briansó, com a directores, i pels membres del Consell de Redacció, Miquel Aguilar Montero, Joaquim Capdevila Capdevila, Glòria Coma Torres, Joan Cornudella Olivart, Miquel Àngel Farré Targa, Maria Garganté Llanes, Gener Gonzalvo Bou, Vicent Loscos Solé, Ramon Miró Baldrich, Josep Maria Planes Closa, Carles Quevedo García i Joan Yeguas Gassó, mantenim l'esperit dels objectius fundacionals d'*Urtx*, però sempre a l'aguait d'incorporar innovacions, tant formals com de contingut, que millorin el resultat final de la revista.

També des d'*Urtx* treballem i lluitem per fer compatibles el format llibre amb el format digital, i confiem que, en un futur, un malentès progrés tecnològic no ens faci perdre la tradició llibresca del nostre país i d'arreu.

Presentació del núm. 2 d'*Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*. Sala de Plens de l'Ajuntament de Tàrraga. Dia 21 de maig de 1990. A la imatge, d'esquerra a dreta: Jaume Ramon Solé, regidor de Cultura; Eugeni Nadal Salat, cap dels Serveis Territorials de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Lleida; Delfí Robinat Elias, alcalde de Tàrraga; Josep Pont Sans, diputat provincial responsable de l'àrea de Cultura de la Diputació de Lleida; Josep Trilla Arrufat, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell. Fotografia: Jesús Vilamajó. Arxiu Fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrraga).

Imatge del públic assistent a la presentació del núm. 2 d'*Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*. Dia 21 de maig de 1990. Sala de Plens de l'Ajuntament de Tàrraga. Fotografia: Jesús Vilamajó. Arxiu Fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrraga).

Acte de presentació del núm. 13 d'Urtx. Revista Cultural de l'Urgell. Dia 18 d'abril de 2000. Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga. A la fotografia, d'esquerra a dreta: Gener Gonzalvo Bou, director de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga; Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell; Carme Vidal Huguet, cap del Servei de Publicacions de l'Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida; Frederic Gené Ripoll, alcalde de Tàrraga; Ramon Puig Cunillera, regidor de Cultura, i Jordi Serés Aguilar, conseller de Cultura del Consell Comarcal de l'Urgell. Fotografia: Oriol Saula. Arxiu Fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrraga).

Presentació del núm. 14 d'Urtx. Revista Cultural de l'Urgell. Sales nobles de cal Perelló, seu del Museu Comarcal de l'Urgell. Dia 19 d'abril de 2001. A la imatge, d'esquerra a dreta: Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell; Vicenç Villatoro, escriptor i diputat al Parlament de Catalunya; Frederic Gené Ripoll, alcalde de Tàrraga; Ramon Puig Cunillera, regidor de Cultura, i Gener Gonzalvo Bou, director de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga. Fotografia: Oriol Saula. Arxiu Fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrraga).

Instantània de l'acte de presentació del núm. 16 d'Urtx. Revista Cultural de l'Urgell. Sales nobles de cal Perelló. Dia 25 d'abril de 2003. A la imatge, d'esquerra a dreta: Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell; Teresa Salat, catedràtica d'història; Frederic Gené Ripoll, alcalde de Tàrrrega, i Gener Gonzalvo Bou, director de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrrrega. Fotografia: Oriol Saula. Arxiu Fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrrrega).

Presentació del núm. 19 d'Urtx. Revista Cultural de l'Urgell. Sales nobles de cal Perelló. Dia 20 d'abril de 2006. A la fotografia, d'esquerra a dreta: Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell; Carme Clusellas Pagès, vicepresidenta de l'Associació de Museòlegs de Catalunya, i Joan Amézaga Solé, alcalde de Tàrrrega. Fotografia: Oriol Saula. Arxiu Fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrrrega).

Dues imatges de l'acte de presentació dels núm. 20 i 21 d'*Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*. Sales nobles de cal Perelló. Dia 19 d'abril de 2007. A la primera fotografia, d'esquerra a dreta: Daniel Solé Lladós, subdirector general de Patrimoni del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell; Joan Lluís Tous Álvarez, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Tàrraga, i Jordi Abella Pons, director de l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu. A la segona fotografia, a l'esquerra: Oriol Saula Briansó, arqueòleg i conservador del Museu Comarcal de l'Urgell. Fotografies: Roser Miarnau. Arxiu Fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrraga).

Imatge del públic que va assistir a la presentació dels núm. 20 i 21 d'Urtx. Revista Cultural de l'Urgell. Sales nobles de cal Perelló. Dia 19 d'abril de 2007. Fotografia: Roser Miarnau. Arxiu fotogràfic del Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrrrega).

Presentació del núm. 22 d'Urtx. Revista Cultural de l'Urgell. Sales nobles de cal Perelló. Dia 22 d'abril de 2008. A la imatge, d'esquerra a dreta: Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell; Carme Alòs Trepal, directora del Museu de la Noguera; Joan Amézaga Solé, alcalde de Tàrrrega; Jordi Ramon Torres, regidor de Cultura, i Oriol Saula Briansó, arqueòleg i conservador del Museu Comarcal de l'Urgell. Fotografia: Ajuntament de Tàrrrega.

Presentació del núm. 23 d'Urtx. Revista Cultural de l'Urgell. Sala de Plens de l'Ajuntament de Tàrrrega. Dia 21 d'abril de 2009. A la imatge, d'esquerra a dreta: Oriol Saula Briansó, arqueòleg i conservador del Museu Comarcal de l'Urgell; Manuel Medrano García, regidor de Finances i Promoció Econòmica i diputat provincial; Joan Amézaga Solé, alcalde de Tàrrrega; Daniel Solé Lladós, subdirector general de Museus del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; Gemma Hernández Herrero, cap del Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya; Jordi Ramon Torres, regidor de Cultura, i Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell. Fotografia: Ajuntament de Tàrrrega.

Presentació del núm. 24 d'Urtx. Revista Cultural de l'Urgell. Jardí de cal Perelló. Dia 22 d'abril de 2010. A la imatge, d'esquerra a dreta: Oriol Saula Briansó, director tècnic del Museu Comarcal de l'Urgell; Jaume Espinagosa Marsà, director del Museu Comarcal de l'Urgell; Joan Amézaga Solé, alcalde de Tàrrrega; Carme Bergés Saura, directora del Museu Comarcal de Cervera, i Jordi Ramon Torres, regidor de Cultura. Fotografia: Ajuntament de Tàrrrega.